

EEN MOEILIJK TE KWEKEN VLINDER : DE VEELVRAAT

(*Macrothylacia rubi* L., Lasiocampidae)

Op 28 mei 1975 vloog op de heide die grenst aan het nieuwe kerkhof te Mol een bruine, snelle vlinder rond mijn hoofd, die daarna bliksemsnel verdween. Ik slaagde erin een ander eksemplaar van deze soort te vangen en ik zag dat het ging om een veelvraat of bramespinner (*Macrothylacia rubi*). Ik bemerkte alleen mannetjes, steeds na 16 u.

Reeds eerder had ik de rups van deze vlinder trachten te kweken, maar steeds zonder succes. Het grote probleem was de overwintering. Op 17 oktober 1975 vond ik echter op diezelfde heide drie volgroeide rupsen en de volgende dagen nog enkele. De rupsen, soms zeer groot en dik, waren dicht bruin behaard. Deze haren blijven hardnekkig in de huid vastzitten wanneer men de rups vastgrijpt. Bij verontrusting rollen de rupsen zich op. Ik volgde een zeer dikke rups, vermoedelijk van een wijfjesvlinder. Ik vond ze tussen de heideplanten, waar ze rondkroop. Eerst beklom ze een berkje, waar ze van de half vergeelde bladeren at. Daarna kroop ze terug naar beneden waar ik ze opving en mee naar huis nam om ze verder te kweken. Geen enkele van de rupsen at nog in het terrarium, maar ze bleven nog een tijdje rondkruipen bij zonnig weer, kennelijk op zoek naar een plaats om te overwinteren. Er waren kleinere, lang behaarde rupsen, kennelijk van mannetjesvlinders, en grotere, korter behaard, van wijfjesvlinders naar ik vermoedde. Toen het kouder werd, kwamen de rupsen steeds minder boven, tot ze geheel wegbleven, verdoken in de zand- en heidebegroeiing van het terrarium.

Op 19 februari 1976 kwam de eerste mannetjesrups boven en op 27 februari onderzocht ik het terrarium op andere rupsen; drie wijfjesrupsen en een mannetjesrups werden levend aangetroffen. Er was een rups overwoekerd door een schimmel, enkele andere (mannetjesrupsen) waren samengetrokken tot harde rupsenmummies. De rupsen lagen onder de heideplag in het terrarium en net niet in de heidegrond waarop deze plag lag. Hun pels zat vol zand en ze lagen opgerold. Ze bleven half aktief tot het warmer werd, en ze namen geen voedsel meer tot zich.

Op 8 april 1976 begon een wijfjesrups te spinnen. Ze was tussen de dorre bladeren gekropen zodat nog slechts de kop en het voorste stuk van de rups boven staken. Het spinnen ging uiterst langzaam, en de rupsen sponnen alleen na 16 u. In de voormiddag kropen ze dieper in de grond en ik kon niet zien waar ze bleven, tot ze in de namiddag in de zon-

neschijn weer naar boven in de cocon kropen en verder sponnen. Op 11 april werd de cocon ondoorzichtig en nog steeds kroop de mannetjesrups rond en vertoonde nog geen neiging om te verpoppen. Deze rups stierf enkele dagen later. De twee wijfjesrupsen hadden hun cocon voltooid op 12 april, en ik vermoed dat ze toen ook verpopt zijn.

Op 24 mei 1976 vond ik 's middags een wijfje met een beschadigde vleugeltip, dat pas uit de cocon gekropen was. Omdat dit exemplaar toch geen waarde meer had voor mijn verzameling, fietste ik ermee naar de heide en plaatste het op een berk. Na lang wachten bracht het wijfje rond 18 u de geelgroene ronde geurstofklieren uit het lichaam en niet lang daarna verschenen de eerste mannetjes die met wilde vlucht rond het wijfje cirkelden. Toch waren er niet zulke grote aantallen als bij Eudia pavonia. Enkele minuten na de paring begint reeds het eieren leggen. De eitjes zijn eerst groen en dan bruin met een witte ringvormige tekening. Op 28 mei fladderde het wijfje voor het eerst heftig met de vleugels en toen ik het de vrijheid gaf, vloog het snel weg, nu veel lichter omdat het geen eieren meer in zich had. Op 28 mei ook vond ik een wijfje op de heide dat onder een den aan een takje hing. Even later vond ik de zeer lange, grijze cocon, die grof gesponnen was, het vel van de rups en de verlaten pop. Op 5 juni kwam het tweede wijfje uit de cocon, dit terwijl ik erbij stond. Met de nog niet ontplooidde vleugels kroop het soepel door de coconingang die net boven de aarde uitstak. Het vond snel een takje en ontplooidde daar haar vleugels.

De eitjes van het eerste wijfje kwamen uit op 15 juni 1976 en op 20 juni kon men reeds het geel tussen de zwarte ringen zien. De rupsjes die op 25 juni vervelden en 1 cm lang waren, aten in de namiddag en vooral 's avonds en 's nachts van de jonge braambladeren die ik ze aanbood. Deze rupsjes rolden zich reeds op bij verontrusting. De volgende vervellingen werden nog waargenomen :

Datum	Aantal	Lengte
020776	-	2 cm
040776	-	2,5 cm
090776	-	-
120776	2	3,5 cm
160776	2	4 cm
200776	-	4,5 cm
250776	2	5 cm
310776	-	5,5 cm
050876	-	6 cm
110876	1	-
170876	1	-

De laatste vervelling voor de winter gebeurde omstreeks 22 augustus 1976, en de bruin behaarde rupsen bezaten nu korte haartjes op de ringen die bij aanraking hardnekkig in de huid bleven vastzitten. Omdat alle rupsen niet gelijktijdig vervelden, was het erg moeilijk te bepalen hoeveel vervellingen er nu eigenlijk wel waren. De rupsen aten vooral 's avonds en 's nachts en wel zoveel dat er een rups was die op 25 september de lengte van 8 cm bereikt had.

Het grootste gedeelte van de veelvraatrupsen had ik reeds op diverse geschikte biotopen uitgezet, zodat ik naar het einde toe nog maar enkele exemplaren in mijn bezit had. Hun gescheiden ontwikkeling (ook mannetjes tegenover wijfjes) bemoeilijkte het onderzoek ten zeerste.

Op 5 juli 1975 vond ik op een andere heide een trosje eieren van de veelvraat. Op 8 juli kwamen er echter zwarte sluipwespjes uit de gaatjes in de eieren gekropen en dat doet vermoeden dat Macrothylacia rubi in de natuur sterk gedecimeerd wordt door de vele parasieten die erop leven.

Hans Henderickx

VERENIGINGSLEVEN

V.F. Naveau deelt mee dat het verenigingslokaal in 1976 geopend was gedurende 43 zondagen. Deze bijeenkomsten werden gemiddeld door 13 leden gevolgd. Tijdens de wintermaanden lag het aantal merkkelijk hoger en in de lente nam het geleidelijk af zodat de maand juni het met 5 mensen per zondag moest stellen, om begrijpelijke redenen overigens. Tijdens de zomermaanden juli en augustus was het lokaal, zoals elk jaar, gesloten. Gedurende het voorbije winterseizoen werden voor het eerst geregeld werkvoormiddagen georganiseerd, in totaal vier. Deze hadden zo'n geweldig succes (dubbele aanwezigheid) dat wij er volgend jaar zeker mee doorgaan. Mensen die iets interessants te vertellen hebben, kunnen zich aanmelden op het sekretariaat. Ook met vragen of eventuele onderwerpen voor een demonstratie kan men op het sekretariaat terecht.

Ten slotte wijs ik erop dat Phegea er niet alleen is om passief gelezen te worden. Dit tijdschrift biedt je ook de mogelijkheid je interessante waarnemingen te publiceren. Al te dikwijls horen we 's zondags het relaas van uitstapjes naar diverse gebieden in binnen- en buitenland, tijdens dewelke vermeldenswaardige zaken werden beleefd. Hou ze niet voor jezelf maar zet ze eens op papier. Zo kan iedereen ervan meegenieten.

W.O. De Prins